การจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

Security Management of Unskilled Foreign Workers in Industrial Sector of Thailand

สวรรค์นิมิต เตชาวงศ์ (Sawannimit Tachawong)[1]
อนุรัตน์ อนันทนาธร (Anurat Ananthanatorn)[2]
สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (Samrit Yossomsakdi)[3]
จีระ ประทีป (Chira Prateep)[4]
[1]นิสิตหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง
Student, Doctor of Political Science Program in Strategy and Security
[2] ดร., [3]ผศ.ดร., ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Dr., Asst. Prof. Dr., Department of public Administration, Faculty of political Science and law, Burapha University
[4]รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Assoc.Prof.Dr., School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University
E-mail: mammote@gmail.com

Received: 16 October 2017
Revised: 15 January 2018
Accepted: 17 March 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการกฎหมาย ในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย และเพื่อศึกษาการดำเนินการ ปัญหา ข้อจำกัด และเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย รูปแบบการศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการได้มาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1. การวิจัยเอกสาร และ 2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ สำนักจัดหางานจังหวัดชลบุรี, เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง, บุคลากรสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี, เจ้าหน้าตำรวจสถานีตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี, ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, นักวิชาการด้านแรงงาน, ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี, ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว จำนวน 14 ราย การวิเคราะห์ข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร วิธีการวิเคราะห์ คือ พรรณนาข้อมูลและวิเคราะห์ตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ

ผลการวิจัยพบว่า 1. หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยนั้นมีสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, กรมการจัดหางาน, กระทรวงแรงงานดำเนินการเป็นหลัก 2. กฎหมายที่ใช้ในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าว ไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย พบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักอยู่ 6 ฉบับ 3. ปัญหาที่สำคัญของการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าว ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคง คือ ปัญหาด้านนโยบายแรงงานแรงงานต่างด้าวมีลักษณะระยะสั้นแบบปีต่อปี ไม่ชัดเจน ไร้ทิศทาง ไม่แน่นอน การขาดการประสานงาน และบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน รวมถึงความโปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ระเบียบในการขออนุญาตทำงาน และการต่อใบอนุญาตทำงานนั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อน ไม่สะดวกต่อผู้ว่าจ้าง และตัวแรงงานต่างด้าว 3) ปัญหาด้านสังคม/ สาธารณสุข พบว่า มีปัญหาชุมชนแออัดอัน ปัญหาความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม และ 4) ด้านสิทธิมนุษยชน มีปัญหาด้านการค้ามนุษย์ และการเข้าถึงการบริการภาครัฐขั้นพื้นฐานของแรงงานต่างด้าว และ 4. แนวทางในการพัฒนาการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย มีดังนี้ 1) ด้านความมั่นคงควรมีการเสริมอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และงบประมาณให้เหมาะสมกับงานด้านความมั่นคง การปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมถึงการเพิ่มบทลงโทษให้มีความรุนแรงมากขึ้น 2) ด้านเศรษฐกิจ ควรแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในการใช้แรงงาน อาทิ ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน การลาหยุด ฯลฯ ลดการใช้แรงงานต่างด้าวในภาคธุรกิจ ปรับปรุงระเบียบการปฏิบัติให้สะดวกต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว และพิจารณาปรับลดค่าดำเนินการในการขึ้นทะเบียนหรือต่ออนุญาตในกลุ่มธุรกิจที่มีความขาดแคลนแรงงาน 3) ด้านสังคม/ สาธารณสุข ควรกำหนดให้นายจ้างควรเป็นผู้ให้การช่วยเหลือลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ทุกกรณี อาทิ การจัดหาที่อยู่อาศัย สถานพยาบาล รวมถึงสาธารณูปโภคให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องโรคติดต่อ

ของแรงงานต่างด้าวที่ เข้ามาทำงานในประเทศ และรัฐบาลควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับภาษา และวัฒนธรรมไทยให้แก่แรงงานต่างด้าวก่อนเข้าทำงาน โดยให้นายจ้าง หรือแรงงานต่างด้าวเป็นผู้รับภาระค่าฝึกอบรมแล้วแต่สัญญาจ้าง และ 4) ด้านสิทธิมนุษยชนรัฐบาลควรปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของแรงงานต่างด้าวให้ชัดเจนมากขึ้น ให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสถานพยาบาล สถานศึกษา สาธารณูปโภค ฯลฯ เพิ่มบทลงโทษในฐานความผิดเกี่ยวกับเรื่องค้ามนุษย์ และควรมีการคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้ามนุษย์

คำสำคัญ: แรงงานต่างด้าว, การจัดการความมั่นคง, ภาคอุตสาหกรรม

Abstract

This research uses descriptive research method with qualitative approach and focus on three purposes. Firstly, it analyzes the stakeholders of government office who involve in Security management of unskilled foreign workers in industrial sector of Thailand. Secondly, it analyzes problems and limitations to management policy. And thirdly, it proposes suggestive models management of Security management of unskilled foreign workers in industrial sector of Thailand. The research outcome shows that firstly , the man government office who has authority to management policy is the foreign Administrative office , department of employment , Ministry of labor .Secondly it shows 6 laws related to management policy. And thirdly, 4 importance limitations issue to management policy are 1) the policy Foreign workers are short-term, year-to-year, unclear, lack of direction, lack of coordination and integration between agencies and not transparency in staff work. 2) Regulation on work permit is complicated not convenient for the employer and foreign workers. 3) the impact to social safety and security from crowed foreign workers and difference cultures. 4) Human right impact , there are trafficking and corruption issue.

Keywords: Foreign worker, Security management , Industrial sector.

บทนำ

ประเทศไทยเริ่มต้นการพัฒนาประเทศอย่างเป็นระบบ เมื่อมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 เมื่อปีพุทธศักราช 2504 ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเจริญเติบโตขึ้นอย่างมาก โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนจากภาคการเกษตรมาสู่ภาคอุตสาหกรรม มีการลงทุนมากขึ้น เกิดการจ้างงานมากขึ้น รายได้ต่อหัวของประชาชนสูงขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยรุ่งเรืองที่สุดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ซึ่งรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ต่อเนื่องจนถึงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ใช้นโยบายในการเปิดประเทศรองรับการลงทุนจากต่างชาติ มีการลงทุนก่อสร้างพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก หรือโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี มีการลงทุนสร้างนิคมทั้งของรัฐและเอกชน หลายแห่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง นโยบายดังกล่าวเป็นโครงการที่เปลี่ยนประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง มีการกล่าวถึงไทยจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของเอเชีย รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการลงทุน มีเงินทุนจำนวนมากจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองไทย ทำให้เกิดความต้องการแรงงานจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ หรือกึ่งฝีมือที่มีความต้องการเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม (ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556)

ปัญหาแรงงานขาดแคลนโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลต่อความมั่นคงด้านอุตสาหกรรมของประเทศไทย เพราะโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของไทยเป็นโรงงานที่ใช้แรงงานเข้มข้น ทำให้เกิดภาวะแย่งตัวแรงงาน ค่าจ้างแรงงานคนไทยสูงขึ้นขณะเดียวกันสถานการณ์ความรุนแรงในบ้านเมืองของประเทศเพื่อนบ้านอาทิ พม่า ลาว กัมพูชา มีความรุนแรง ประชาชนจึงหลบหนีเข้ามาสู่ไทย ส่วนหนึ่งหลบหนีเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้าง ปัจจัยความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้น จึงดึงดูดให้แรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านจากพม่า ลาว และกัมพูชา เข้ามาทำงาน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2554)

ปัญหาแรงงานขาดแคลนโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลต่อความมั่นคงด้านอุตสาหกรรมของประเทศไทย เพราะโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของไทยเป็นโรงงานที่ใช้แรงงานเข้มข้น ทำให้เกิดภาวะแย่งตัวแรงงาน ค่าจ้างแรงงานคนไทยสูงขึ้น ขณะเดียวกันสถานการณ์ความรุนแรงในบ้านเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ พม่า ลาว กัมพูชา มีความรุนแรง ประชาชนจึงหลบหนีเข้ามาสู่ไทย ส่วนหนึ่งหลบหนีเข้ามาเป็นแรงงานรับจ้าง ปัจจัยความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้น จึงดึงดูดให้แรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านจากพม่า ลาว และกัมพูชา เข้ามาทำงาน คาดการณ์กันว่าในอนาคตอันใกล้นี้ประเทศไทยจะต้องพึ่งพากำลังแรงงานย้ายถิ่นเพื่อเติมเต็มช่องว่างความต้องการที่ขยายตัวกว้างขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากปริมาณอุปสงค์แรงงานที่เพิ่มขึ้น และอุปทานแรงงานที่ลดลง ซึ่งเป็นไปได้ว่าช่องว่างความขาดแคลนแรงงานนี้จะขยายเพิ่มมากขึ้นเป็น 5.36 ล้านคนในปี พ.ศ. 2568 (องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน สำนักงานกรุงเทพฯ ประเทศไทย และศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) ประเทศไทยยังมีปัจจัยสำคัญจูงใจให้แรงงานต่างด้าวตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงาน เนื่องจากเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้โอกาส

ในการพักพิง ให้สภาพการทำงานที่ดีกว่า และมีค่าจ้างสูงกว่าประเทศของเขา (คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย (คสรท.), 2551)

สถานการณ์แรงงานต่างด้าวกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยมาก ทั้งในเรื่องความปลอดภัยของชาติและชีวิตทรัพย์สินของประชาชนไทย ความมั่นคงด้านสาธารณสุข และความมั่นคงด้านงานของคนไทย เพราะการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในประเทศไทย เนื่องของแรงงานต่างด้าว สามารถเข้ามาทำงานทดแทนแรงงานที่ขาดในตลาดแรงงานประเภทไร้ฝีมือ ประกอบกับประเทศไทยเป็นภาคีของสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชน ทำให้ประเทศไทยต้องตระหนักถึงการดูแลสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าวด้วย รวมทั้งแรงงานที่เข้ามาอย่างถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายต้องประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น การถูกข่มขู่ คุกคาม หรือถูกล่อลวง ทำให้แรงงานกลุ่มนี้พยายามดิ้นรนที่จะเอาชีวิตให้รอดด้วยการลักลอบหางานทำในตลาดแรงงานไทย ที่ต้องซ่อนเร้นแอบแฝง และผิดกฎหมายอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งหากแรงงานเหล่านี้เดินทางเข้ามา ต้องพบกับความเสี่ยงหลายประการ ทั้งจากด่านตรวจแนวชายแดน รวมถึงการจับกุมของทหาร ตำรวจ และเหตุการณ์อื่น ๆ ที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดเส้นทาง วิธีการ และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งต้องจ่ายให้กับนายหน้า ที่ให้บริการหลบหนีพาข้ามพรมแดน ขบวนการนายหน้าจะทำงานโดยมีความสัมพันธ์หรือมีความสามารถในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การจ่ายส่วยค่าผ่านทาง จนถึงการเป็นหุ้นส่วนในการนำพาแรงงานเข้าเมือง แต่ในบางกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐเองเป็นผู้นำแรงงานข้ามชาติเหล่านี้เดินทางข้ามชายแดน เข้ามาหางานทำในเมืองใหญ่ การจ่ายเงินให้นายหน้าเพื่อหลบหนีเข้าเมืองมาหางานทำมิได้เป็นหลักประกันความปลอดภัย เพราะแรงงานข้ามชาติต้องเดินทางแบบหลบซ่อนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ซ่อนตัวอยู่ในรถขนส่งสิ่งของพืชผักต่าง ๆ ซึ่งค่อนข้างยากลำบากอันตราย และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุถึงขั้นเสียชีวิต แรงงานหญิงหลายคนเสี่ยงต่อการถูกข่มขืน ล่วงละเมิดทางเพศจากนายหน้าหรือเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อถูกจับกุมได้ ขบวนการนายหน้าบางส่วนทำหน้าที่เป็นเสมือนพวกค้าทาส

โดยมีผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบของการจัดการแรงงานต่างด้าวไว้มากมายหลาย ๆ ฉบับ อาทิ งานวิจัยของสุทธิพร บุญมาก (2555) ที่ศึกษาการจัดการแรงงานข้ามชาติกับการเข้าประเทศและการจ้างงานที่ผิดกฎหมายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนของประเทศไทยและมาเลเซีย พบว่า นโยบายในการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ และการจ้างงานที่ผิดกฎหมายทั้งสองประเทศยังขาดความชัดเจน และความคงเส้นคงวา ซึ่งปัญหานี้อาจจะนำไปสู่ผลกระทบทางสังคมอื่น ๆ เนื่องจากการนำเข้าและการจ้างงานแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย ไม่เหมือนกับการนำเข้าสินค้าโดยทั่วไป ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องมีนโยบายในระยะยาวในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งระดับทักษะ และระดับทักษะต่ำ เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าแรงงานข้ามชาติ และการจ้างงานที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้รัฐบาลทั้งสองประเทศควรมีนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบสนองความต้องการแรงงานระดับทักษะในประเทศ ในขะที่ต้องมีการทบทวนนโยบายเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาแรงงานระดับต่ำในอุตสาหกรรมส่งออกเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานระดับทักษะต่ำ เช่นเดียวกับผลการศึกษาของศิริพร สัจจานันท์ และคณะ (2557) ที่พบว่านายจ้างยังปฏิบัติไม่สอดคล้องตามกฎหมาย

ในเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ ในเรื่องการหยุดและการลาแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองยังไม่ได้รับการดูแลด้านสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ผลกระทบทางลบที่ทำให้ผู้ประกอบการไม่ปรับตัวใช้เทคโนโลยีที่จะส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตระยะยาว สำหรับผลกระทบทางสังคมทางลบ คือมีปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ภาระงบประมาณของรัฐ การจัดให้บริการสาธารณสุข และด้านความมั่นคง การหลบหนีเข้าเมืองเป็นจำนวนมากที่ไม่ทราบแน่ชัด จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงผลกระทบของการไร้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

จากการคาดการณ์จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายในประเทศไทยในช่วงปี 2557 มีจำนวนแรงงานต่างด้าวประมาณ 2.2 ล้านคน และมีแรงงานที่ผิดกฎหมายมากกว่า 1 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นแรงงานจากพม่า ร้อยละ 80.00 กัมพูชา ร้อยละ 15.00 และลาวอีกประมาณ ร้อยละ 5.00 เป้าหมายการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้แรงงานต่างด้าวเข้าระบบถูกต้อง การจัดสภาพแรงงานต่างด้าวผู้ประกอบการจึงต้องเข้มงวดต่อกฎเกณฑ์ของผู้ใช้แรงงาน โดยต้องดูแลและลดปัญหาแรงงานในภาพรวม เพื่อให้แรงงานต่างด้าวมีคุณภาพและสวัสดิการแรงงานที่ดีขึ้น ทั้งยังช่วยลดปัญหาสังคม และการค้ามนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังได้คาดการณ์ไว้ว่า ภายใน 3 ปี แรงงานต่างด้าวจะกลับประเทศ เพราะคุ้มค่ากว่าการเข้ามาอยู่ในไทย ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องเตรียมการรับมือปัญหาขาดแคลนแรงงานในอนาคต

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายงานผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดชลบุรี (Gross Provincial Product Chonburi) ปี 2554 มีมูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี เท่ากับ 635,606 ล้านบาท แบ่งเป็นภาคเกษตร 20,266 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 2.55) และนอกภาคเกษตร 615,339 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 97.45) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 11.2 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 594,920 บาท เป็นลำดับที่ 3 ของประเทศ รองจากจังหวัดระยอง และจังหวัดสมุทรสาคร (จังหวัดชลบุรี, 2558) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยองซึ่งเป็นจังหวัดในภาคตะวันออก มีศักยภาพอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีแหล่งอุตสาหกรรมที่เรียกได้ว่าใหญ่ที่สุดในประเทศ ได้แก่ โครงการ “อีสเทิร์นซีบอร์ด” ที่ทำให้เศรษฐกิจของภาคตะวันออกเจริญมากและเป็นแหล่งที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมจำนวนมาก โดยประกอบด้วย 7 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด (เบญจมาศ สารทสุภาพ, 2555) โดยมี 4 จังหวัดที่เป็นแหล่งที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรม ดังนี้คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีจำนวน 3 นิคม จังหวัดชลบุรี มีจำนวน 15 นิคม จังหวัดปราจีนบุรี มีจำนวน 1 นิคม และจังหวัดระยอง จำนวน 12 นิคม ทำให้เกิดการจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก

จากเหตุผลที่กล่าวมาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวข้างต้น ผู้วิจัยให้ความสนใจศึกษา การจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการ กฎหมาย นโยบายและมาตรการ ในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย และเพื่อศึกษาการดำเนินการ ปัญหา ข้อจำกัด และเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้ในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาการดำเนินการ ปัญหา ข้อจำกัด และเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในประเทศ

ในการบริหารแรงงานต่างด้าวเพื่อให้มีการจ้างแรงงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การแก้ไขปัญหาภายใต้ความร่วมมือและการรับรู้ของประเทศต้นทาง โดยใช้แก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานที่แท้จริง และทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้การจ้างแรงงานไม่เกิดปัญหาผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ เป้าหมายสุดท้ายของการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว การใช้แรงงานต่างด้าวอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จึงควรดำเนินการตามแนวทาง 3 ลักษณะ ดังนี้ (โอวาท ทองบ่อมะกรูด, 2550, หน้า 12 – 15)

1. เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า คือ การผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่หลบหนีและลักลอบทำงานอยู่ในประเทศไทยอยู่แล้ว อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และอนุญาตให้ทำงาน

2. การพิสูจน์สัญชาติแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเพื่อปรับเปลี่ยนสถานะแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่จดทะเบียนประวัติและผ่อนผันไว้ให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย โดยให้ประเทศต้นทางพิสูจน์สัญชาติเพื่อออกหนังสือเดินทางให้กับแรงงานของประเทศตน

3. การนำแรงงานต่างด้าวรายใหม่เข้ามาทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้างแรงงานระหว่างรัฐ (MOU) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานให้กับนายจ้างและเป็นการลดการใช้แรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า สาเหตุที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาใช้แรงงานในเมืองเนื่องจากหนีปัญหาความยากจน การไม่มีงานทำและความไม่สงบภายในประเทศของแรงงานต่างด้าว ในส่วนของผลกระทบการจ้างแรงงานต่างด้าว มีหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งเกิดขึ้นในระยะยาว คือ การหลบหนีเข้าเมืองซึ่งไม่ทราบจำนวนแน่นอน ซึ่งความจำเป็นที่ต้องแก้ไขเรื่องแรงงานต่างด้าว คือ การให้โอกาสด้านการจดทะเบียนเอกสารอย่างถูกต้อง รวมถึงการให้ค่าจ้างและสภาพการทำงานที่เหมาะสมแก่

แรงงานย้ายถิ่น ส่วนมาตรการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวของไทยยังคงมีจุดอ่อน ในด้านการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน สภาพการทำงาน และสิทธิประโยชน์ ๆ ของแรงงานต่างด้าว ในส่วนของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ยังมีแนวโน้มที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐไทย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2553) นอกจากนั้นควรจัดลำดับความสำคัญของอุตสาหกรรม และกิจการที่อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำ รวมถึงการศึกษาการขาดแคลนแรงงานโดยไม่สามารถหาแรงงานไทยมาทำงานได้ ทั้งนี้ยังสามารถกำหนดนโยบายเพื่อนำมาใช้ในการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าว ไม่ว่าจะเป็นนโยบายผ่อนผัน นโยบายป้องกันและปราบปรามแรงงานข้ามชาติ และนโยบายการควบคุมความประพฤติของแรงงานข้ามชาติ การกำหนดข้อกำหนดต่าง ๆ เช่น การเสนอให้ย้ายฐานการผลิตไปบริเวณชายแดน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมบางประเภท ที่มีความต้องการใช้แรงงานไร้ฝีมือที่มีค่าจ้างต่ำ ซึ่งจะได้มีการจัดทำแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยแบบไปเช้าเย็นกลับ และต้องมีการสำรวจสถิติจำนวนแรงงานที่มาจดทะเบียนบ่อยครั้งขึ้น เพื่อจะได้นำสถิติข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจทางด้านนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกศึกษาปัจจัยประการหนึ่งเกี่ยวกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐไทยที่มีต่อระดับปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าว (ศูนย์วิจัยนโยบายและการบริหาร วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554) โดยผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐไทยตามเกณฑ์ชี้วัด 4 ประการของ Myron Weiner ได้แก่ ด้านอัตราการจ้างงาน ด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม และด้านปริมาณของแรงงานภายในประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาปัจจัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐไทยต่อปัญหาการใช้แรงงานต่างด้าวภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

วิธีการศึกษาและสถานที่เก็บข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการได้มาของข้อมูลสำคัญ คือ 1. ใช้วิธีการศึกษาวิชาการ เอกสาร วิชาการ บทความ วารสาร รายงานการวิจัย ข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต ข้อระเบียบ กฎหมาย เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาสถานการณ์แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรีของประเทศไทย และ 2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ สำนักจัดหางานจังหวัดชลบุรี, เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง, บุคลากรสาธารณะสุขจังหวัดชลบุรี, เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรจังหวัดชลบุรี, ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี, นักวิชาการด้านแรงงาน, ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี, ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรม ในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรีของประเทศไทย จำนวน 14 ราย

เครื่องที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีแนวคำถามครอบคลุมมิติทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองการปกครอง, ด้านเศรษฐกิจ, ด้านสังคมและสาธารณะสุข, ด้านสิทธิมนุษยชน ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ประเด็นที่ 1 นโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงาน

ต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย เป็นอย่างไรประเด็นที่ 2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยคือหน่วยงานใดบ้าง และผู้รับผิดชอบคือใครในหน่วยงานนั้น ประเด็นที่ 3 การดำเนินการ แก้ไขปัญหาและข้อจำกัดของนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยอย่างไร และประเด็นที่ 4 แนวทางในการพัฒนาการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

การวิเคราะห์ ข้อมูล จะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร วิธีการวิเคราะห์จะเป็นไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) คือ พรรณนาข้อมูลในปรากฏการณ์ หรือรูปธรรม และวิเคราะห์ตีความข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ เพื่อสามารถเสริมสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การดำเนินการ ปัญหา และข้อจำกัดของนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยนั้นมีสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, กรมการจัดหางาน, กระทรวงแรงงานดำเนินการเป็นหลัก โดยปฏิบัติงานร่วมกับกระทรวงต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานส่วนภูมิภาคที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือ ที่สำคัญคือ สำนักงานหางานจังหวัดศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่ว่าการอำเภอ กองทัพแต่ละภาค โรงพยาบาลสถานี ตำรวจภูธร และกองบังคับการตรวจคนเข้าเมือง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้ในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อกฎหมายในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย พบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักอยู่ 6 ฉบับ ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สรุปกฎหมายสำคัญที่ใช้ในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

กฎหมาย	สาระสำคัญ
1. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522	มีวัตถุประสงค์เพื่อสกัดกั้น คัดกรองแรงงานต่างด้าวในการเข้ามาทำงานให้เป็นไปตามคุณสมบัติที่วางไว้ โดยมีสาระสำคัญคือ การกำหนดหลักเกณฑ์ของแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาในประเทศไทย รวมถึงวิธีการปฏิบัติของนายจ้าง เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำคนงานต่างด้าวมายังประเทศไทยว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร และการระบุโทษหากผู้ใดกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสกัดกั้น คัดกรองแรงงานต่างด้าวในการเข้ามาทำงานให้เป็นไปตามคุณสมบัติที่วางไว้ โดยมีสาระสำคัญคือ การกำหนดหลักเกณฑ์ของแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาในประเทศไทยว่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง รวมถึงวิธีการปฏิบัติของนายจ้าง เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำคนงานต่างด้าวมายังประเทศไทยว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร และการระบุโทษ หากผู้ใดกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
2. พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวฉบับปี พ.ศ. 2551	เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดประเภทงานของแรงงานต่างด้าว และหน้าที่ที่นายจ้างต้องดำเนินการ รวมถึงการคุ้มครองดูแลคนงานต่างด้าวทำให้สามารถควบคุมจำนวนแรงงานต่างด้าวให้มีความเหมาะสมไม่มากเกินไปซึ่งมีผลกระทบต่อแรงงานชาวไทย และการขอใบอนุญาตก็เพื่อให้สามารถติดตาม ป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่ง โดยกฎหมายฉบับนี้จะระบุถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการขอใบอนุญาตของแรงงานต่างด้าวที่มีความต้องการที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทย ความผิดของนายจ้างที่รับแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการทำงานของคนต่างด้าว และบทลงโทษในการฝ่าฝืนข้อบังคับที่กำหนดเอาไว้ซึ่งทำให้สามารถควบคุมจำนวนแรงงานต่างด้าวให้มีความเหมาะสมไม่มากเกินไปซึ่งมีผลกระทบต่อแรงงานชาวไทย และการขอใบอนุญาตก็เพื่อให้สามารถติดตาม ป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่ง
3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้อง คุ้มครองแรงงานต่างด้าวจากการถูกการค้ามนุษย์จากนายจ้างชาวไทยและบริษัทจัดหางานจากการถูกนายจ้างชาวไทยแสวงหาประโยชน์อย่างผิดกฎหมายการบังคับใช้แรงงานหรือบริการเกินกว่าที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานกำหนดเพื่อเป็นการยกระดับประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
4. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดความคุ้มครองต่อการใช้แรงงานต่างด้าวให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับแรงงานชาวไทยให้ตามหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องเกี่ยวกับวันเวลาทำงานที่เหมาะสม อัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคม มีวันลาป่วย ลาหยุดให้ได้สามารถพักผ่อนอย่างเหมาะสม การกำหนดประเภทงาน เวลาให้แก่แรงงานเด็กและสตรี รวมถึงการสร้างความปลอดภัยภายในสถานที่ทำงานที่ถูกต้องตามสุขลักษณะ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กฎหมาย	สาระสำคัญ
5. พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533	เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านความคุ้มครองเกี่ยวกับสุขภาพและชีวิตแรงงานต่างด้าวให้ได้สิทธิเท่าเทียมกับแรงงานไทยเพื่อลดความเดือดร้อนแก่แรงงานต่างด้าวในการเกิดเหตุปัญหาขึ้นเป็นการเพิ่มความปลอดภัยต่อตัวแรงงานเองในการประสบกับกรณีต่าง ๆ ซึ่งจะได้รับความช่วยเหลือจากประกันสังคม และช่วยลดผลกระทบต่อสังคมตามมาได้อีกทาง
6. พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537	เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมให้นายจ้างมีความรับผิดชอบในการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าวหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมาย เมื่อลูกจ้างแรงงานต่างด้าวประสบอันตรายเจ็บป่วยหรือสูญหายจากการทำงานให้แก่นายจ้าง เพื่อเป็นลดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมที่ตามมาจากการที่ลูกจ้างไม่สามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัวได้ดังเดิม

ที่มา: จากการค้นข้อมูลของผู้วิจัย

จากตารางที่ 1 ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเกี่ยวกับกฎหมายในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยทั้งความปลอดภัยในชีวิตจากกระบวนการค้ามนุษย์ ความมั่นคงทางด้านรายได้ สุขภาพในการทำงานในประเทศไทยการกำหนดข้อปฏิบัติที่นายจ้างชาวไทยที่ต้องดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าวภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ของนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย

ในส่วนนี้เป็นการศึกษา และวิเคราะห์นโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยกับแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ได้แก่ พม่า กัมพูชา และลาว มีมาตรการที่สำคัญ ได้แก่

1. มาตรการในจำแนกประเภทแรงงานข้ามชาติจากพม่า กัมพูชา และลาว นั้นเป็นมาตรการที่สร้างมาเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต และภาคการเกษตรของประเทศไทย รวมถึงเพื่อขจัดปัญหาการเข้ามาทำงานอย่างผิดกฎหมาย ที่มีผลกระทบในหลาย ๆ ประเด็น อาทิ ปัญหาการค้ามนุษย์ การละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น รัฐบาลทุกสมัยจึงได้มีมาตรการในการจำแนกประเภทแรงงานข้ามชาติ โดยมี 4 วิธีที่สำคัญคือ 1. ผ่อนผันให้แรงงานข้ามชาติที่อยู่ในประเทศไทยอย่างผิดกฎหมายมาจดทะเบียน เพื่อให้ได้รับเลขบัตรประชาชน 13 หลัก และออกใบอนุญาตให้พำนักอาศัยชั่วคราว

2. การนำแรงงานข้ามชาติมาผ่านการพิสูจน์สัญชาติ โดยออกเอกสารรับรองพลเมืองของรัฐบาลประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา เพื่อสามารถทำงานในประเทศไทยได้ และ 3. การบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ หรือการทำ MOU เพื่อนบันทึกข้อตกลงว่าแรงงานจะได้รับสวัสดิการสังคม สิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เช่นเดียวกับแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติที่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ

2. การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) เพื่อพิจารณานโยบาย แนวทางแผนงาน และมาตรการในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง 3 สัญชาติ เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว รวมทั้งป้องกันปราบปราม และดำเนินการอื่นที่จำเป็นในการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

3. การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์เป็นมาตรการล่าสุด เป็นช่วงของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งการเร่งปราบปรามปัญหาทางด้านการค้ามนุษย์และการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง โดยได้ออกเป็นประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 70/2557 เรื่อง มาตรการชั่วคราวในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อจำกัดของการดำเนินการ และเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยจากการศึกษาสามารถสรุปปัญหา ข้อจำกัดของนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย รวมถึงการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาในมุมของผู้วิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามแนวทางในการแก้ไขปัญหาในมุมของผู้วิจัยตามสภาพปัญหา ข้อจำกัดของนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย ด้านความมั่นคง

สภาพปัญหา และข้อจำกัด	แนวทางในการแก้ไขปัญหา
1. ด้านความมั่นคง	
1. ด้านกฎหมาย และระเบียบการจ้างแรงงานต่างด้าว พบว่า นโยบายแรงงานแรงงานต่างด้าวของไทยมีลักษณะระยะสั้นแบบปีต่อปี ไม่ชัดเจนไร้ทิศทางไม่แน่นอน การทำงานของเจ้าหน้าที่ยังอาศัยการตัดสินใจโดยต้องใช้ดุลยพินิจ เป็นช่องว่างที่เอื้อต่อการทุจริตหรือละเลยการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ และปัญหาเชิงปฏิบัติ 2. การเข้าออกประเทศ พบว่ามีปัญหาดังนี้ 1) จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ดูแล ตรวจสอบเกี่ยวกับการเข้าออกประเทศของแรงงานต่างด้าวมีไม่เพียงพอ 2) ความไม่โปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสกัดกั้นลักลอบเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวตามแนวชายแดน 3) การปฏิบัติงานมีความไม่โปร่งใสของเจ้าหน้าที่รัฐนายหน้าจัดหาแรงงาน และมีผู้มีอิทธิพลที่แสวงหาผลประโยชน์จากการนำพาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าประเทศ 4) การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นไปในลักษณะต่างหน่วยงานต่างทำ ขาดการบูรณาการ และประสานงานกัน โดยเฉพาะในเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลแรงงานต่างด้าว	1) ภาครัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกระบวนการ และการปรับปรุงกฎหมาย ตลอดจนระเบียบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหาในระยาว 10-20 ปี และต้องผ่านความเห็นชอบของทุกภาคส่วน 2) ภาครัฐต้องให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเร่งบังคับใช้กฎหมายทุกตัวอย่างจริงจัง และใช้บทลงโทษขั้นเด็ดขาด และปรับให้รุนแรงมากขึ้น 3) ให้กองกำลังป้องกันชายแดนกองทัพบกและกองทัพเรือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนธิกำลังกันควบคุมการผ่านเข้าออกประเทศตามแนวชายแดนอย่างเข้มงวดและให้เป็นไปตามมาตรการที่กำหนด 4) ภาครัฐของไทยต้องดำเนินการด้านการสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองมาทำงานอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายให้สอดคล้องและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมโลก 5) การพัฒนาระบบสารสนเทศการตรวจคนเข้าเมืองและฐานข้อมูลประวัติบุคคลให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน 6) การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการเชื่อมโยงข้อมูลประวัติบุคคลที่เข้ามาลักลอบทำงานอย่างผิดกฎหมาย 7) เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกระทำ เข้ามาให้ข้อมูล และแจ้งความแก่ตำรวจ โดยต้องละเว้นความผิดโทษทุกกรณีเพื่อสืบหาถึงต้นตอผู้กระทำผิด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สภาพปัญหา และข้อจำกัด	แนวทางในการแก้ไขปัญหา
	8) เพิ่มบทลงโทษให้มีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในความผิดของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ, นายหน้าจัดหางาน และนายจ้างใน พรบ. การทำงานของคนต่างด้าวฉบับปี พ.ศ. 2551 และ พรบ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 9) จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (one stop service) ในทุกจังหวัด 10) ให้กรมการจัดหางานเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการทั้งระบบ โดยรัฐบาลควรให้การสนับสนุนทรัพยากรทางด้านการบริหาร ทั้งกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถ งบประมาณ และอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อที่จะสามารถทำการควบคุม พยากรณ์ และทำการตรวจการเขาออกของแรงงานต่างด้าวได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และมีประสิทธิภาพ
2. ด้านเศรษฐกิจ	
1) ระเบียบในการขออนุญาตทำงาน และการต่อใบอนุญาตทำงานนั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อน 2) การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวตลอด 20 ปีที่ผ่านมายังไม่มีความพยายามที่จะลดการพึ่งพาแรงงานต่างด้าว ทำให้นายจ้าง ไม่ลงทุนปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานให้ดีขึ้น 3) ข้อจำกัดของแรงงานต่างด้าวในกิจการบางประเภทที่ตัวแรงงานมีความยากลำบากจะเข้ามาจดทะเบียนได้ 4) จำนวนบุคลากร และงบประมาณสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเรื่องแรงงานต่างด้าวมีไม่เพียงพอ	1) ปรับปรุงระเบียบการปฏิบัติให้สะดวกต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว ซึ่งปัจจุบันมีความยุ่งยากและซับซ้อน 2) พิจารณา วิเคราะห์โดยผ่านการวิจัยที่ทำโดยผู้เชี่ยวชาญในการกำหนดงานที่ให้แรงงานต่างด้าวสามารถทำได้ และห้ามทำเพื่อให้ไม่เกิดผลกระทบต่อแรงงานภายในประเทศ 3) สนับสนุนกลุ่มธุรกิจให้พัฒนานวัตกรรมการผลิตเพื่อลดความต้องการในการใช้แรงงานภาคการผลิต โดยร่วมทุนกับกลุ่มบริษัทที่มีเทคโนโลยีชั้นสูงในการพัฒนา 4) ปรับปรุงระเบียบการปฏิบัติให้สะดวกต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว ซึ่งปัจจุบันมีความยุ่งยากและซับซ้อน 5) จัดสรรอัตรากำลังพล และงบประมาณให้ฝ่ายที่ดูแล ควบคุมดูแลเรื่องแรงงานต่างด้าวให้เพียงพอโดยเฉพาะสำนักงานจัดหางานจังหวัด โรงพยาบาลรัฐ และสถานีตำรวจ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สภาพปัญหา และข้อจำกัด	แนวทางในการแก้ไขปัญหา
5) นายจ้างยังไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในการดูแลจัดการค่าจ้าง และสวัสดิการให้แก่ลูกจ้าง 6) การขึ้นทะเบียนหรือต่ออนุญาตนั้นมีค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไป ไม่เป็นผลดีต่อผู้ว่าจ้าง	6) พิจารณาระเบียบเกี่ยวกับค่าดำเนินการในการขึ้นทะเบียนหรือต่ออนุญาตในกลุ่มธุรกิจที่มีความขาดแคลนแรงงาน เพื่อลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง
3. ด้านสังคม/สาธารณสุข	
1) ต้องใช้บุคลากรทางการแพทย์ของไทยซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ยังไม่นับรวมถึงแรงงานที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมายที่ต้องมาใช้บริการโรงพยาบาลของประเทศไทย 2) ปัญหาชุมชนแออัดของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ต่าง ๆ ของหลายจังหวัดเนื่องจากไม่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวทำให้เกิดความแออัด และไม่ถูกสุขลักษณะ 3) ปัญหาความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการทำงานร่วมกันระหว่างนายจ้าง และลูกจ้าง รวมถึงความสัมพันธ์กับแรงงานไทยในสถานที่ทำงาน	1) จัดตั้งจุดควบคุมโรคให้ครอบคลุมทุกด่านเข้าออกของประเทศ และตรวจสอบผู้ที่มาจากประเทศที่มีความเสี่ยงอย่างเคร่งครัด 2) ความร่วมมือกับประเทศต้นทาง (MOU) ในการตรวจโรคติดต่อแก่ประชาชนของตนก่อนจะมาทำงานยังต่างประเทศ 3) ประสานความร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดต่อกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการเฝ้าระวัง 4) เพิ่มอัตรากำลังของกระทรวงสาธารณสุขโดยการเพิ่มผลตอบแทนแก่บุคลากรทางการแพทย์เพื่อป้องกันการย้ายไปทำงานในภาคเอกชน 5) ให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักในการดูแลช่วยเหลือความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าว 6) กำหนดให้ผู้ว่าจ้างต้องเป็นผู้ให้การช่วยเหลือเบื้องต้นในการจัดหาที่อยู่อาศัย สถานพยาบาล รวมถึงสาธารณูปโภคอื่น ๆ ให้แก่ลูกจ้างแรงงานต่างด้าว 7) ให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักสูตรฝึกอบรมเกี่ยวกับภาษา และวัฒนธรรมไทยให้แก่แรงงานต่างด้าวก่อนเข้าทำงาน โดยให้นายจ้าง หรือแรงงานต่างด้าวเป็นผู้รับภาระค่าฝึกอบรมแล้วแต่สัญญาจ้าง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สภาพปัญหา และข้อจำกัด	แนวทางในการแก้ไขปัญหา
4. ด้านสิทธิมนุษยชน	
1) ปัญหาการค้ามนุษย์ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ และสวัสดิการแรงงานต่างด้าว 2) ยังมีแรงงานต่างด้าวที่อยู่นอกระบบ เข้าเมืองทำงานอย่างผิดกฎหมาย ภาครัฐไม่สามารถควบคุมดูแลแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้ได้ 3) แรงงานต่างด้าวเข้าถึงบริการทางกฎหมายได้ยาก และไม่รู้ถึงสิทธิที่มี ทำให้ไม่รับความเป็นธรรม 4) ยังมีแรงงานที่อยู่นอกระบบอีกเป็นจำนวนมาก ทำให้ภาครัฐไม่สามารถคำนวณถึงความต้องการในการใช้บริการภาครัฐขั้นพื้นฐาน 5) ปัญหาสถานภาพตามกฎหมายและสิทธิขั้นพื้นฐาน ปัญหาภาระค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องจัดหาให้แก่เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยในสถานศึกษา ปัญหาการเรียกร้องขอมีสถานะและสิทธิ และปัญหาบริเวณชายแดน	1) รัฐบาลต้องดำเนินมาตรการด้านการลักลอบค้าคนต่างด้าวและแรงงานต่างด้าวให้สอดคล้องและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมโลก 2) ภาครัฐต้องให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเร่งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ปราบปรามผู้กระทำผิดด้านการค้ามนุษย์ 3) มีโครงการจัดการฝึกอบรมแก่แรงงานต่างด้าวเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับทางกฎหมายในการทำงานในประเทศไทย โดยให้สำนักจัดหางานแต่ละจังหวัดเป็นผู้ควบคุมโครงการ 4) เร่งรัด ผลักดันให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบทะเบียนให้ได้ทั้งหมด 5) ลดขั้นตอนกระบวนการขอใบอนุญาตทำงานให้น้อยลง รวมถึงการลดค่าธรรมเนียมของการทำงานบางประเภท 6) ปรับเงื่อนไขในการใช้บริการทั้งในสถานพยาบาล สถานศึกษา สาธารณูปโภค ฯลฯ ให้ง่ายต่อการใช้บริการของแรงงานต่างด้าว

ที่มา: สรุปโดยผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประเด็นได้ดังนี้ 1. หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายและมาตรการในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยนั้นมีสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, กรมการจัดหางาน, กระทรวงแรงงานดำเนินการเป็นหลัก 2. กฎหมายที่ใช้ในการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย พบว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักอยู่ 6 ฉบับ 3. ปัญหาที่สำคัญของการจัดการความมั่นคงด้านแรงงานต่างด้าว ได้แก่ 1) ด้านความมั่นคง คือ ปัญหาด้านนโยบายแรงงานแรงงานต่างด้าวมีลักษณะระยะสั้นแบบปีต่อปี ไม่ชัดเจน ไร้ทิศทาง ไม่แน่นอน การขาดการประสานงาน และบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงาน รวมถึงความโปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ 2) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่า ระเบียบในการขออนุญาตทำงาน และการต่อใบอนุญาตทำงานนั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อน ไม่สะดวกต่อผู้ว่าจ้าง และตัวแรงงานต่างด้าว 3) ปัญหาด้านสังคม/ สาธารณสุข พบว่า มีปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม และ 4) ด้านสิทธิมนุษยชน มีปัญหาด้านการค้ามนุษย์ และการเข้าถึงการบริการภาครัฐขั้นพื้นฐานของแรงงานต่างด้าว

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. ด้านความมั่นคงควรมีการเสริมอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และงบประมาณให้เหมาะสมกับงานด้านความมั่นคง การปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมถึงการเพิ่มบทลงโทษให้มีความรุนแรงมากขึ้น

2. ด้านเศรษฐกิจ ควรแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในการใช้แรงงาน อาทิ ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน การลาหยุด ฯลฯ ลดการใช้แรงงานต่างด้าวในภาคธุรกิจ ปรับปรุงระเบียบการปฏิบัติให้สะดวกต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว และพิจารณาปรับลดค่าดำเนินการในการขึ้นทะเบียนหรือต่ออนุญาตในกลุ่มธุรกิจที่มีความขาดแคลนแรงงาน

3. ด้านสังคม/ สาธารณสุข ควรกำหนดให้นายจ้างควรเป็นผู้ให้การช่วยเหลือลูกจ้างแรงงานต่างด้าวทุกกรณี อาทิ การจัดหาที่อยู่อาศัย สถานพยาบาล รวมถึงสาธารณูปโภคให้ความสำคัญกับปัญหาเรื่องโรคติดต่อของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศ และรัฐบาลควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับภาษา และวัฒนธรรมไทยให้แก่แรงงานต่างด้าวก่อนเข้าทำงาน โดยให้นายจ้าง หรือแรงงานต่างด้าวเป็นผู้รับภาระค่าฝึกอบรมแล้วแต่สัญญาจ้าง

4. ด้านสิทธิมนุษยชนรัฐบาลควรปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของแรงงานต่างด้าวให้ชัดเจนมากขึ้น ให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสถานพยาบาล สถานศึกษา สาธารณูปโภค ฯลฯเพิ่มบทลงโทษในฐานความทำผิดเกี่ยวกับเรื่องค้ามนุษย์ และควรมีการคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้ามนุษย์

รายการอ้างอิง

คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย. (2551). *สถานการณ์แรงงานอพยพข้ามชาติในประเทศไทย.* วันที่ค้นข้อมูล 10 พฤษภาคม 2557, เข้าถึงได้จาก www.trclabourunion.com/d536.doc

จังหวัดชลบุรี. (2558). *สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจที่สำคัญและสถานการณ์ด้านแรงงานจังหวัดชลบุรี รวมปี 2557 (เดือนมกราคม – ธันวาคม 2557).* วันที่ค้นข้อมูล 21 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก http://www.chonburi.go.th/Portals/0/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8% AA%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%9B%E0%B8%B5%2057%20%281%29.pdf

เบญจมาศ สารทสุภาพ. (2555). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และระบบเศรษฐกิจ.* วันที่ค้นข้อมูล 20 กุมภาพันธ์ 2558, เข้าถึงได้จาก https://wiki.stjohn.ac.th/groups/poly_ordinarycourse/wiki/7ea1f/_1.html

ศิริพร สัจจานันท์ และคณะ. (2557). *การคุ้มครองแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย : กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี.* โครงการวิจัยคณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). *ศึกษาโครงการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการย้ายถิ่นของแรงงานจากพม่าและผลกระทบต่อประเทศไทย.* วันที่ค้นข้อมูล 20 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://research.mol.go.th/2013/rsdat/prg/eachview.php?okey=OHEKge

ศูนย์วิจัยนโยบายและการบริหาร วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2554). โครงการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาด้านคุ้มครองแรงงานต่างด้าว. วันที่ค้นข้อมูล 20 มีนาคม 2558, เข้าถึงได้จาก http://research.mol.go.th/2013/rsdat/prg/eachview.php?okey=MDXKU52

สุทธิพร บุญมาก. (2555). การจัดการแรงงานข้ามชาติ: กรณีศึกษานโยบายของประเทศไทยและมาเลเซีย. *วารสารปาริชาต, 25*(1), 1-13.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2554). *รายงานการวิจัย เรื่อง ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อคนไทยและสังคมไทย ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวแรงงานต่างด้าว*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2553). *โครงการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างพื้นที่อุตสาหกรรมและอาชีพ*. วันที่ค้นข้อมูล 13 เมษายน 2558, เข้าถึงได้จาก http://research.mol.go.th/2013/rsdat/prg /eachview.php?okey= KKGMQI1&prg =viewpop.php&Page=1

โอวาท ทองบ่อมะกรูด. (2550). *การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา.* กรุงเทพฯ: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน.